

УДК 336.02

С.С. ОВЧАРУК, канд. юрид. наук, Макіївський економіко-гуманітарний інститут

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Ключові слова: права людини, обов'язки держави, фінансова діяльність держави, бюджет, доходи, видатки, предмет фінансового права, управління, контроль

Статтею 3 Конституції України встановлено, що забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Відповідно до зазначеного, представники гілок влади зобов'язані дбати про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя. Складовою цієї турботи є створення організаційних умов для фінансового благополуччя держави, цивілізованих умов оподаткування, а відтак і цивілізованого підходу до питань демократичного і правового регулювання фінансової діяльності держави.

Законами України про Державний бюджет України на 2011 р. та на 2012 р. встановлено, що реалізація гарантованих Конституцією та законодавчими актами соціальних пільг здійснюватиметься у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом міністрів України, виходячи з наявного фінансового ресурсу бюджету Пенсійного фонду України (далі – ПФУ) на 2011 р. (п.3 Прикінцевих положень) та з наявних фінансових ресурсів Державного бюджету України та бюджету ПФУ на 2012 р. (п.4 Прикінцевих положень) [1, 2]. Конституційний суд України [3–5], всупереч приписам статей 1, 3, 8, 6, 19, 21, 22 Конституції України та його власним попереднім рішенням про зміст законів про Державний бюджет, відповідно до яких закон про Держбюджет не може скасовувати чи змінювати обсяг прав і обов'язків, пільг, компенсацій і гарантій, пе-

редбачених іншими законами України постановив, що неконституційні положення вказаних законів слід визнавати конституційними. Таким чином, Конституційний суд України фактично вивів статус Кабінету міністрів України на рівень законодавчого органу, зобов'язавши суди загальної юрисдикції при розгляді соціальних справ застосовувати безпосередньо положення підзаконних актів, не зважаючи на положення Основного Закону держави.

Постановка завдання – здійснити дослідження проблем правового регулювання фінансової діяльності держави.

Відомий російський фахівець з фінансового права В.А. Лебедев писав, що завданням держави є надання кожному своєму члену найбільшої суми благ, а тому метою науки фінансового права є вирішення питань, які стосуються всіх і кожного, тобто питань «наших грошових інтересів». Відповідно до зазначеного Уряд не має права вести хазяйство тільки по своєму розсуду, приймаючи закони, які суперечать законам розуму або політичній економії [6, с.3–5, 7]. С.І. Іловайський звертав увагу на те, що наука про фінанси повинна займатися дослідженням публічних доходів і витрат і виробленням основних законів публічного хазяйства [7, с.8–9].

Адміністративіст І.Т. Тарасов відзначав, що державне господарство має своєю ціллю слугувати народу [8, с.49]. Фінансове право – це «наука про правомірне державне господарство», яка ґрунтується на правових нормах, що регулюють це хазяйство. В науку фінансового права входить систематичний виклад всіх тих правил і норм, які стосуються державних доходів та видатків і управління ними відповідно до вироблених правил про цілі держави і понять про правду і справедливість, відповідно до сталих понять про цілі держави, про політико-цивільну свободу і про корінні умови добробуту народу [8, с.51]. Автор акцентував увагу на тому, що відповідальність органів фінансового управління забезпечує «правомірність у їхній діяльності». У розділі

«§ 71. Фінансові закони як засіб до огороження прав скарбниці і платників податків» І.Т.Тарасов звертає увагу на те, що фінансовими законами повинна бути встановлена «судова, судово-адміністративна та дисциплінарна відповідальність органів фінансового управління за порушення ними казенного інтересу і взагалі їх службових обов'язків» [8, с.206–207].

В якості узагальнюючого висновку стосовно викладеного можна навести міркування французького правознавця Е.Лабуле: тільки ощадливий уряд може створити прийнятні умови для життя народу, і навпаки, коли він бере з нього все, не даючи нічого замість – він не може вважатися таким. Уряд, «який знаходиться в критичних фінансових обставинах, завжди є гнобителем народу» [9, с.405].

Вітчизняні адміністративісти [10, с.5] вважають, що під фінансовим правом слід розуміти галузь права, *норми якої регулюють відносини*, які складаються в процесі мобілізації, розподілу, перерозподілу та використання державних коштів. На їх думку, під предметом фінансового права слід розуміти суспільні відносини, які виникають в процесі фінансової діяльності держави. Під предметом фінансового права слід вважати лише ті *фінансові відносини*, які впливають із владної діяльності держави в особі уповноважених нею органів в процесі фінансової діяльності [10, с.5]. Відповідно до зазначеного у вітчизняній науці домінує точка зору, згідно з якою податки вважаються основним елементом, за допомогою якого створюються державні грошові фонди та матеріальні умови для існування і функціонування влади. В цьому полягає їхня фіскальна функція [11]. Проте, К. Гок [12, с.1, 2] свого часу відзначав, що держава повинна господарювати не заради самої себе, а для блага народу. І з цим варто погодитись.

Адміністративне право має тісний зв'язок з фінансовим правом. На сьогодні, як констатує С.В.Ківалов, предмет адміністративного права тлумачиться в тій редакції, яка була визначена у ході дискусії 1938–1941 р.р. [13, с.7]. Отже, предметом вказаних галузей права є

регулювання відносин, а не регламентація діяльності державних інституцій та правил поведінки їх службовців тощо.

Досвід зарубіжних країн, зокрема Франції, свідчить, що адміністративне право є сукупністю правових норм, що регламентують діяльність державної адміністрації [14, с.5]. Деякі вітчизняні адміністративісти визнають, що в західних демократіях розвиток законодавства про адміністративну процедуру «призвів до такого становища, коли загалом адміністративне право в цих країнах регулює здебільшого діяльність публічної адміністрації» [15, с.195]. З цього приводу можна зауважити, що на відміну від вітчизняного законодавства адміністративні процедури в зарубіжних країнах є додатковим засобом конкретизації та стимуляції поведінки представників держави та її інституцій, шляхом конкретизації функцій, обов'язків та відповідальності.

Як відзначає Ж. Ведель, управління і адміністративне право [14] ні з точки зору педагогічної, ні з точки зору теоретичної не можуть бути визначені самі по собі. Їхнє визначення може бути дане тільки виходячи з конституції [14, с.25]. Наприклад, ст.21 Конституції Франції покладає на Голову Ради Міністрів обов'язок забезпечення «виконання законів»; ст.68-1 передбачає кримінальну відповідальність членів Уряду за дії та акти, здійснені ними при виконанні своїх функцій і які кваліфікуються як злочини або делікти на момент їх скоєння [14, с.26]. На жаль, Конституція України не містить цих надзвичайно важливих положень, що в свою чергу і обумовлює наукове визначення предмету адміністративного та фінансового права (за Основним Законом обов'язки та відповідальність закріплені лише за державою, представники ж державних інституцій – лише владою, повноваженнями та компетенцією).

Г. Бребан акцентує увагу на те, що обов'язки встановлюються в ім'я забезпечення загальних цілей по різних аспектах в інтересах: громадян, які взагалі зацікавлені в тому, щоб застосовувалися закони і щоб адміністрація

діяла відповідно до правових норм; платників податків, тому що ці норми мають своєю ціллю, зокрема, недопущення марнотратства державних коштів, тобто коштів, які стягуються і накопичуються у вигляді податкових надходжень, і, нарешті, громадян як підданих, зацікавлених у тому, щоб їх відносини з органами державного управління мали міцні і законні підстави [16, с.168]. Автор зауважує, що недостатньо декларативно закріпити принципи відповідальності і принципи законності, – необхідно подбати про їхнє проведення в життя і мати діючі важелі для їхньої реалізації. Нагальна потреба у цьому викликана, з одного боку, інтересами громадян, яких необхідно захистити від сваволі влади і усілякого роду несправедливостей, а з іншого – платників податків, яких треба захистити від зловживань, від марнотратів суспільних коштів [16, с.349]. Говорячи про зміст обов'язків, Г. Бребан відзначає, що обов'язки можна розглядати у двох основних аспектах: в аспекті принципу законності, тобто зв'язаності апарата управління законом, і в аспекті принципу відповідальності, згідно з яким у випадку заподіяння збитку, особливо внаслідок провини або недоглядів по службі, винні особи зобов'язані відшкодувати збиток [16, с.169]. Ефективність моральних вимог краще забезпечується в тому випадку, якщо за якість виконання обов'язків передбачені санкції. Обидва принципи – і законності, і відповідальності – відносяться до сфери обов'язків. Автор зауважує: можна було б обмежитися простою декларацією того, що адміністрація зобов'язана дотримувати закону і виконувати свої обов'язки, – але така система буде малоефективною, якщо за дотриманням указаних принципів не стоїть судове втручання, засноване на різних видах юрисдикційного контролю. Принцип законності, як зазначає автор, в загальній формі можна визначити як зв'язаність адміністрації законом. Цей принцип складається із двох взаємозалежних елементів: обов'язку діяти відповідно до закону і обов'язку проявляти ініціативу для забезпечення виконання закону [16, с.171].

Франк Дж. Гуднау, відомий фахівець з питань державного управління, відзначав, що оскільки на адміністрації лежить обов'язок забезпечення суспільних інтересів, по відношенню до неї повинні бути введені і застосовані «чіткі норми, що забезпечуватимуть організацію, компетентність, дійовість її діяльності і контроль над нею з ціллю обмеження адміністративної влади і використання її в інтересах всіх громадян» [17, с.43–47].

З огляду на викладене можна зробити висновки, що фінансове право як «наука про правомірне державне господарство» має ґрунтуватись на правових нормах, які визначально повинні бути обумовлені саме Основним Законом. Проте, аналіз останнього свідчить, що в ньому міститься лише інформація про обов'язок сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом (ст.67) і про те, що Державний бюджет України, бюджетна система України, система оподаткування, податки і збори тощо (ч.2 ст.92) встановлюються виключно законами України. Отже, фінансові питання, або питання бюджету і бюджетної системи, системи оподаткування, податків і зборів делеговані на розсуд законодавця, що в свою чергу обумовлює свавілля останнього. В той же час, фахівці з питань фінансового права вважають, що правове регулювання фінансової діяльності держави ґрунтується на Конституції України, яка містить основоположні принципи і регламентує організацію фінансової діяльності держави [18, с.13–14]. Аналогічної думки дотримуються і адміністративісти [10, с.6]. В якості свідчення свавілля законодавця можна назвати доповіді «Paying Taxes 2010», «Paying Taxes 2011» [19] з яких вбачається, що в Україні існує 135 податкових платежів. В той же час, у Грузії, найбільш корумпованій за часів СРСР республіки – на сьогодні налічується лише чотири види платежів (Світовий банк, Міжнародна фінансова корпорація та PricewaterhouseCoopers).

Звернемось до досвіду зарубіжних країн. Ще в 1895 р. Ф.І. Бочковський [20, с.10] звертав увагу на те, що основним принципом бю-

джетних систем зарубіжних країн є об'єднання доходів і витрат у єдиному кошторисі. Автор також акцентував увагу на такому важливому питанні: державний контроль у сфері фінансів має бути незалежним від адміністрації [20, с.118]. Сьогодні Федеральна Конституція США [21, с.89] містить низку принципів, які є правовою базою для податкового законодавства федерації і штатів: податки стягуються винятково в публічних цілях; оподаткування має бути справедливим; податок не може бути встановлений, змінений або скасований інакше, як законом. Відповідно до обумовленого, – діє принцип належних правових процедур, що й обумовлено поправками V, XVI до Конституції. Конституція Італійської Республіки від 22.12.1947 р. [22] встановлює важливе правило, згідно з яким Законом про затвердження бюджету не можуть бути встановлені нові податки або нові видатки (ст.81) [22]. Конституція Королівства Іспанії від 27.12.1978 р. [23] присвячує питанням економіки і фінансів цілий розділ. Державні видатки повинні здійснюватись за рахунок справедливого асигнування ресурсів, а їх планування і витрати повинні відповідати критеріям ефективності та економії. У зв'язку з цим Конституція приділяє особливу увагу питанням статусу та функцій Рахункової палати (ст.136) [23]. Вона визначена вищим контрольним органом фінансової звітності і економічної діяльності держави і усього державного сектору. Члени палати незалежні й незмінювані, як і судді, і на них також поширюється положення про несумісність посад (ч.3). Конституція ФРН (Основний Закон) від 23.05.1949 р. (ст.114) [24] є основним документом, що визначає податкову політику держави. Конституція чітко обумовлює незалежний статус Федеральної Рахункової палати. Її члени користуються незалежністю суддів (ч.2 ст.114). Вони перевіряють звіти, а також рентабельність і правильність управління в економічній і бюджетній області. Згідно з Конституцією бюджет держави повинен

містити: розпис доходів і витрат держави, включаючи доходи і витрати автономних фондів і служб; бюджет соціального забезпечення (ст.105). У відповідності Конституцією бюджет є цілісним документом, в якому витрати повинні бути показані у відповідності з органічною і функціональною класифікацією для того, щоб перешкодити існуванню секретних дотацій і фондів (ч.3).

В той же час, замість єдиного бюджету в Україні у складі Державного бюджету легалізовано спеціальний фонд; окремо від Державного бюджету існують три суттєвих за розмірами фонди [25–27]. Так, бюджет Пенсійного фонду, порядок розроблення, затвердження та виконання якого встановлюється не законом, а його правлінням (ч.4. ст.71); фонд соціального страхування від нещасних випадків наділений правом акумулювання страхових внесків, має автономну, незалежну від будь-якої іншої, систему фінансування (ст.46); стосовно використання коштів фондом соціального страхування на випадок безробіття бюджетне законодавство не поширюється (статті 16, 17). Ці недоліки погіршуються тим, що Рахункова палата усунена від здійснення контролю за надходженням коштів до Державного бюджету України.

І.Т. Тарасов акцентував увагу на тому, що посилення контролю за фінансовою адміністрацією має бути одним з найважливіших напрямків діяльності по забезпеченню законності у сфері публічних фінансів. Прийняття приписів і розпоряджень, що «спотворюють сутність фінансових законів», відзначає автор, «призводить до того, що все управління втрачає мало-помалу характер закономірності, і права громадян, рівним чином і їх законні інтереси, опиняються недостатньо захищеними загальними нормами і залежними від свавілля адміністрації» [9, с.206–207].

Проте, з ст.98 Конституції України ми вбачаємо, що Рахункова палата може здійснювати лише контроль в частині використання коштів Державного бюджету. Але чи може

бути дієвим контроль за виконанням Державного бюджету, якщо такий важливий для держави установі конституційним шляхом заборонено контролювати надходження до казни? Відзначимо, що первісна редакція Закону України «Про Рахункову палату» від 11.07.1996 р. хоча і не передбачала повної незалежності Рахункової палати України, але наділяла її відповідними функціями щодо організації і здійснення контролю за своєчасним виконанням доходної та видаткової частин Державного бюджету України, тощо. Проте, рішенням Конституційного Суду України від 23.12.1997 р. [28] положення вказаної редакції були визнані неконституційними. Це був перший етап перетворення Рахункової палати України у недієздатний орган. 08.12.2004 р. Законом України «Про внесення змін до Конституції України» (ст.98) [29] було встановлено, що контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням має здійснюватися Рахунковою палатою України. І це було доречним в силу того, що поняття «бюджет» охоплює «всю діяльність, пов'язану з фінансовим плануванням, бухгалтерським обліком та контролем» [30, с.43]. Проте, відповідні зміни не були внесені до Закону України «Про Рахункову палату», що не узгоджується з принципом верховенства права у правовій державі. Це був другий етап. Третій етап завершився неконституційним рішенням Конституційного Суду України [31], яким скасовані положення Конституції України в редакції Закону України від 08.12.2004 р.

З огляду на викладене можна зробити висновки, що функціонування незалежного Національного органу фінансового контролю не узгоджується з корисливими інтересами можновладців, що й підтверджується прийняттям Законом України «Про доступ до публічної інформації» та відповідним рішенням Конституційного Суду України [32, 33]. Відтепер відомості про незаконно надбане майно, всупереч вимогам ч.2 статей 32, 41, 67

Конституції України та зарубіжному досвіду, віднесено до конфіденційної інформації. Іншими словами, інформація про майно набуте внаслідок злочинної діяльності є конфіденційною інформацією, право ж на ознайомлення з нею може бути отримано з дозволу злодія. Рішення законодавця та органу конституційної юрисдикції свідчить про суттєвий крок назад у забезпеченні прозорості органів влади, їх відкритості, підзвітності суспільству, в тому числі і в тому, що називається «боротьбою з корупцією».

Таким чином, на сьогодні контроль з боку Рахункової палати України може здійснюватися лише в частині використання коштів бюджету, всупереч об'єктивному фактору, що надходження та використання коштів до бюджету є складовими одного процесу. Зазначене становище погіршується внаслідок існування інших численних органів, які здійснюють внутрішній фінансовий контроль і які входять до системи ОБВ – Головним контрольно-ревізійним управлінням, Державним казначейством, Державною податковою адміністрацією, Державною митною службою, іншими ЦОВВ, відповідними підрозділами в структурі ОБВ. Недоліком такого контролю є той факт, що внутрішній контроль здійснюється над діяльністю об'єктів контролю, що належать до тієї ж системи органів (гілок влади), що і суб'єкти контролю; недоречність такого контролю посилюється функціональною, фінансовою, кадровою залежністю від органів та посадових осіб ОБВ.

З огляду на вищевикладене є підстави зробити наступні висновки:

– принцип законності є основою здійснення державної влади у правовій державі, встановлення ж іншого, ніж це визначено статтями 6 та 19 Основного Закону, порядку діяльності Кабінету Міністрів України є неконституційним, а тому положення Законів України про Державний бюджет України на 2011, 2012 роки, на підставі яких Уряду надане право встановлювати порядок застосування законів про

соціальний захист та розміри соціальних виплат – підлягають негайному скасуванню;

– наука фінансового права – це не тільки наука про державні доходи, витрати та регламентацію діяльності фінансових органів і правил поведінки їх службовців при здійсненні управління у сфері фінансів, це наука про ставлення влади до громадян держави, адже вони утримують цю владу для того, щоб були задоволені інтереси суспільства і кожної окремо взятої людини;

– фінансове право у правовій державі – це галузь права, яка характеризує правові, політичні, економічні, соціальні та моральні аспекти діяльності органів державної влади та їх службовців по створенню організаційних умов для реалізації публічних та приватних інтересів, тобто – це не тільки наука про принципи отримання державних доходів та принципи їх витрачання; це наука про правила дотримання цих принципів в адміністративному управлінні доходами та витратами, основою яких є регламентація функцій, обов'язків і відповідальності державних органів та їх службовців;

– під предметом фінансового права слід розуміти деталізовану регламентацію правил діяльності ОДВ та їх службовців у сфері адміністративного управління публічними фінансами; регламентація означає: ретельну розробленість функцій, обов'язків ОДВ, їх посадових осіб щодо створення організаційних умов для реалізації публічних та приватних інтересів; узгодженість нормативно-правових актів ОДВ з інтересами суспільства та людини; відповідальність ОДВ та їх службовців за: неналежне виконання (невиконання) функцій та обов'язків у сфері управління публічними фінансами; дії та акти, внаслідок яких спричинена шкода Державному бюджету, а іншими словами – публічним та приватним інтересам;

– належне державне управління у сфері фінансової діяльності має бути забезпечене високоякісним законодавством, воно повинно

бути адекватним і послідовним, ясним, зрозумілим і доступним; у випадках несумлінного управління, або в результаті бездіяльності органів влади та їх службовців, або несвоєчасних дій, або дій у порушення офіційних зобов'язань, винні особи повинні нести персональну юридичну відповідальність покаранню на підставі відповідних процедур, в тому числі і в судовому порядку;

– закон про Державний бюджет має бути основним спеціальним фінансовим документом держави, яким визначаються лише питання реалізації публічних та приватних інтересів; через своє спеціальне призначення цей закон не має права: встановлювати будь-які види фіскальних платежів; скасовувати і змінювати обсяг прав і обов'язків, пільг, компенсацій і гарантій, передбачених іншими законами України, відповідно до приписів Конституції України; змінювати статус органів державної влади тощо;

– нормотворча діяльність діяльності органів державної влади у сфері управління публічними фінансами має бути направлена на вдосконалення адміністративних правил і норм, які стосуються управління або контролю за надходженням доходів та здійсненням видатків.

– усунення Рахункової палати від здійснення контролю за надходженням коштів до Державного бюджету України; створення спеціального фонду, як методу подвійної калькуляції, у складі єдиного фонду Державного бюджету; існування відокремлених від Державного бюджету коштів пенсійного фонду, фонду соціального страхування від нещасних випадків та фонду соціального страхування на випадок безробіття створює підґрунтя для зловживань, а відтак не може сприяти публічним та приватним інтересам;

– забезпечення реального та ефективного контролю над використанням коштів Державного бюджету України можливе лише за умови наділення Рахункової палати функціями з контролю над надходженням коштів до Державного та місцевих бюджетів, створення

єдиного Державного бюджету, шляхом ліквідації спеціального фонду у складі Державного бюджету, концентрації в єдиному Державному бюджеті всіх грошових надходжень які на сьогодні розпорошені у штучно створених фондах;

– реалізація гарантій публічних та приватних інтересів потребує переосмислення негативних рис державної податкової політики, яка була домінувала в радянський період і у видозміненому вигляді зберігається і у даний момент (пріоритет інтересів держави; пріоритет обов'язків суб'єктів перед їх правами; податкове свавілля держави); інвентаризації відповідних конституційних положень, кардинального переосмислення фінансової і бюджетної політики та чинного законодавства, що регламентує питання управління публічними фінансами, введення деталізованих правил регламентації діяльності фінансових органів та їх службовців, реальної дійової відповідальності за неналежне виконання (невиконання) функцій та обов'язків, дії та акти, внаслідок яких спричинена шкода публічним та приватним інтересам; створення Рахункової палати, як незалежного та єдиного Національного органу державного фінансово-економічного контролю тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» : від 23.12.2010 р., № 2857-VI // ВВР України. – 2011. – № 7. – Ст. 52.
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» : від 22.12.2011 р., № 4282-VI // Урядовий кур'єр. – 29.12.2011. – № 244.
3. Рішення Конституційного Суду України : від 26.12.2011 р. № 20-рп/2011 у справі № 1-42/2011 щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» //

Офіційний вісник України. – 2012. – № 3. – Ст. 100.

4. Рішення Конституційного Суду України : від 25.01.2012 р. № 3-рп/2012 у справі № 1-11/2012 за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1, частин першої, другої, третьої статті 95, частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116, частини другої статті 124, частини першої статті 129 Конституції України, пункту 5 частини першої статті 4 Бюджетного кодексу України, пункту 2 частини першої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України / А. Коваленко, Є. Демчук, О. Молчановський.

5. Рішення Конституційного Суду України : від 22.05.2008 р. № 10-рп/2008 у справі № 1-28/2008 щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України // Офіційний вісник України. – 2008. – № 38. – Ст. 1272.

6. Лебедев В. А. Финансовое право : лекции. Т. 1 / В. А. Лебедев. – 2-е изд., перераб. – С.-Петербург. : Типо-литография А. М. Вольфа, 1882. – 359 с.

7. Иловайский С. И. Учебник финансового права / С. И. Иловайский. – Одесса : Типография Соколовского, 1904. – 383 с.

8. Тарасов И. Т. Очерк науки финансового права / И. Т. Тарасов. – Изд. 2-ое. – Ярославль : Типо-литография Г. Фальк, 1889. – 710 с.

9. Лабулэ Э. Французская администрация и законодательство / Э. Лабулэ. – С.-Петербург : Типография К. Вульфа, 1870. – 414 с.

10. Фінансове право України : навч. посіб. / [В. К. Шкарупа, І. В. Болокан, М. В. Коваль та ін.] ; за заг. ред. Шкарупи В. К. – К. : Істина, 2007. – 148 с.

11. Сергєєв С. О. Правове регулювання фіскальних правовідносин в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / С. О. Сергєєв. – Х., 2007. – 21 с.

12. Гок К. Налоги и государственные долги / Карл фон Гокъ ; пер. проф. Н. Бунге. – Киев : Университ. типография, 1865. – 324 с.
13. Административное право Украины : учебник / под общей ред. С. В. Кивалова. – Х. : Одиссей, 2004. – 880 с.
14. Ведель Ж. Административное право Франции / Ведель Ж. ; [пер. с фр.]. – М. : Прогресс, 1973. – 512 с.
15. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / [В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк та ін.] ; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Факт, 2003. – 384 с.
16. Брэбан Г. Французское административное право / Г. Брэбан ; [под ред. и со вступ. сл. С. В. Боботова ; пер. с фр.]. – М. : Прогресс, 1988. – 488 с.
17. Шафритц Д. Классики теории государственного управления: американская школа / Джей Шафритц, Альберт Хайд. – М. : Изд-во Московск. ун-та, 2003. – 800 с.
18. Орлюк О. П. Фінансове право : навч. посіб. / О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 528 с.
19. Офіційний сайт PricewaterhouseCoopers [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/datatables.jhtml>.
20. Бочковский Ф. И. Организация государственного контроля въ России сравнительно съ государствами Западной Европы / Ф. И. Бочковский. – С.-Петербург : Типо-литография А. Э. Винеке, 1895. – 118 с.
21. Шувалова Е. Б. Налоговые системы зарубежных стран : учеб.-практ. пособие / Е. Б. Шувалова, В. В. Климовицкий, А. М. Пузин. – М. : Изд. центр ЕАОИ, 2010. – 134 с.
22. Конституция Итальянской Республики // Конституции государств Европейского Союза / под общ. ред. Л. А. Окунькова ; пер. с итал. Л. П. Гринберга. – М. : Издат. группа ИНФРА-М-НОРМА, 1997. – С. 423–450.
23. Конституция Королевства Испания / Официальный сайт посольства Испании в Российской Федерации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vivovoco.rsl.ru/VV/LAW/SPAIN.HTM>.
24. Конституции зарубежных государств : учеб. пособие / сост. проф. В. В. Маклаков. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Волтерс Клувер, 2003. – С. 159–250.
25. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» : від 9.07.2003 р., № 1058-IV // ВВР України. – 2003. – № 49. – Ст. 376.
26. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» : від 23.09.1999 р., № 1105-XIV // ВВР України. – 1999. – № 46. – Ст. 403.
27. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» : від 2.03.2000 р., № 1533-III // ВВР України, 2000. – № 22. – Ст. 171.
28. Рішення Конституційного Суду України : від 23.12.1997 р., № 7-ЗП у справі 01/34-97 щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про Рахункову палату Верховної Ради України» // Офіційний вісник України. – 1998. – № 1. – Ст. 23.
29. Закон України «Про внесення змін до Конституції України» : від 08.12.2004 р., № 2222-IV // Офіційний вісник України. – 2004. – № 49. – Ст. 3201.
30. Глен Райт Державне управління / Глен Райт ; [пер. з англ. В. Івашко, О. Коваленко, С. Соколик]. – К. : Основи, 1994. – 109 с.
31. Рішення Конституційного Суду України № 20-рп/2010 від 30.09.2010 р. у справі № 1-45/2010 про додержання процедури внесення змін до Конституції України Законом України «Про внесення змін до Конституції України» : від 08.12.2004 р., № 2222-IV // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1. – Спец. випуск.
32. Закон України «Про доступ до публічної інформації» : від 13.01.2011 р. № 2939-VI // ВВР України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.

33. Рішення Конституційного Суду України № 2-рп/2012 : від 20.01.2012 р., № 1-9/2012 щодо офіційного тлумачення положень час-

тин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України / А. Коваленко, Є. Демчук, О. Молчановський.

Овчарук С. С. Деякі питання правового регулювання фінансової діяльності держави / С. С. Овчарук // Форум права. – 2012. – № 3. – С. 482–490 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-3/12occfdd.pdf>

Досліджено питання правового регулювання фінансової діяльності держави.

Овчарук С.С. Некоторые вопросы правового регулирования финансовой деятельности государства

Исследованы вопросы правового регулирования финансовой деятельности государства.

Ovcharuk S.S. Some Questions of the Legal Regulation of the Financial Activity of the State

The article investigates the legal regulation of the financial activity of the state.